
Kenyeres István

Budapest Főváros Levéltára stratégiai fejlesztési terve 2019–2023*

„Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations is based on the premise that leaders and managers of public and nonprofit organizations must be effective strategists if these organizations are to fulfill their missions, meet their mandates, satisfy their constituents, and create public value in the years ahead.”

John M. Bryson¹

1. Bevezetés

1.1. Az intézmény bemutatása

Budapest Főváros Levéltára (BFL) előtörténete a középkorra nyúlik vissza, mind Budának, mind Pestnek és Óbudának is volt a középkorban saját városi archívuma.² A török foglalás idején azonban ezek a levéltárak elpusztultak. Az 1686-ban újraalapított városok már a 18. század elejétől tartottak levéltárost, akinek a személye körül egyre jelentősebb segédhivatalok jöttek létre. A BFL jogelődjét a Főváros Buda és Pest levéltárainak egyesítésével 1901-ben hozta létre önálló szakhivatalként.³

A BFL a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban Ltv.) 16. § (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Levéltárral (MNL) azonos kategóriába tartozik: általános levéltár. A törvény értelmében az MNL központi, míg a BFL területi általános levéltár. Ez azt jelenti, hogy a BFL ugyanolyan állami feladatkörrel rendelkezik az illetékességén belül,

* Az alábbi közlemény Budapest Főváros Levéltára főigazgatói posztjára 2018-ban benyújtott pályázaton alapszik. Célom az volt, hogy elsőként a hazai levéltárügyben szélesebb kontextusban mutassam be egy intézményi stratégia tervezésének alapelveit. Bízom benne, hogy példám nem lesz követők nélkül.

¹ John M. Bryson: *Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations. A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement*. Third Ed. San Francisco, 2004. XI–XII.

² Kenyeres István: A főváros középkori levéltárainak sorsa. In: Homoki-Nagy Mária főszerk.: *Ünnepi kötet Dr. Blazovich László egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged, 2013, Szegedi Tudományegyetem, 369–382. (Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica 75.) Uő: *The Fate of the Medieval Archives of Buda and Pest*. In: *Medieval Buda in Context*. Brill's Companions to European History, Vol. 10. Edited by Balázs Nagy, Martyn Rady, Katalin Szende and András Vadas. Leiden-Boston, 2016. 52–68.

³ Horváth J. András: *Budapest Főváros Levéltárának története*. Levéltár ismertető 1. Bp., 1996.

mint az MNL a maga területén: a BFL illetékes az államigazgatási szervek, a rendőrség, a jogszolgáltatás, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek és a büntetés-végrehajtási szervezet területi szerveinek Budapest közigazgatási területén keletkezett levéltári anyaga esetében és ezek mellett a fenntartó önkormányzat, Budapest közigazgatási területén működő helyi önkormányzatok és nemzetiségi önkormányzatok testületeinek, hivatalainak és intézményeinek levéltári anyaga tekintetében. Bár az Ltv. nem nevesíti, a BFL illetékes a főváros területén működő és működött minden olyan oktatási-nevelési és egészségügyi intézmény tekintetében is, mely nem tartozik más levéltár jogszabály által megállapított illetékességébe. Fontos tudni, hogy közlevéltár illetékességét köziratokat illetően a Ltv. határozza meg. *Tehát a BFL több mint egy városi levéltár, egyaránt lát el önkormányzati és állami feladatokat.*⁴

A BFL-nek jelenleg 122 munkatársa van, az őrzött iratanyag terjedelme 36 985 iratfolyóméter (ifm), emellett közel 26 millió 400 ezer mikrofilmfelvételt (16 millió 200 ezer negatív, 10 millió 200 ezer pozitív) és 40 TB elektronikus iratot őriz, valamint több mint 12 millió digitális felvétellel rendelkezik. Az intézmény Budapesten, a 13. ker. Teve u. 3-5. alatt található, 2004-ben, kizárólag fővárosi költségvetési forrásból megvalósított új, modern 22 962 m²-es épületben működik. A BFL 2012-ben elsőként nyerte el a Magyar Levéltárosok Egyesülete Év Levéltári Díját, valamint ugyanebben az évben részesült a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület 2011-ben alapított Év Kutatóhelye Díjában.

1.2. Az intézmény stratégiai tervezésének alapjai

A levéltáraknak – múzeumokkal és a könyvtárakkal ellentétben⁵ – nem jogszabályi feladatuk intézményi stratégiai tervek készítése. Ezt a szerepet többé-kevésbé az intézményvezetői pályázatok töltik be, azonban ezek ritka kivételtől eltekintve nem publikus dokumentumok.⁶ Jogszabály egyedül 5 éves állományvédelmi és 3 éves mikrofilmezési és digitalizálási terv készítését írja elő.⁷

⁴ A BFL tevékenységének és anyagainak ismertetésére ld. Kenyeres István – Sipos András: Budapest Főváros Levéltára. Levéltár ismertető 2. Budapest, 1997. továbbá újabban: Budapest Főváros Levéltára. A városkaputól az ügyfélkapuig. Összeáll.: Horváth. J. András. Bp., 2013.

⁵ 1997. évi CXL. törvény 42. § (4) b), 45 § (5), 50 § (2) a), 55. § (1) a), 68 § (3)

⁶ A Magyar Országos Levéltár (ma Magyar Nemzeti Levéltár) 2009. évi főigazgatói pályázatai többségét a pályázók hozzájárulásával publikálta a MOL a honlapján http://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/uj_foigazgato_a_leveltar_elen (letöltés ideje: 2019. április 2.). Ezen kívül e sorok írója mind a 2013. évi, mind a 2018. évi pályázatát nyilvánossá tette. Ez utóbbit ld. <http://www.archivportal.hu/hu/blog/dr-kenyeres-istvan-foigazgatoi-kinevezese/>

⁷ 27/2015. (V.27.), a közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről szóló EMMI rendelet (a továbbiakban Szakmai rendelet) 23. § (1)-(2). Szakmai szinten megfogalmazódott informatikai stratégia terv készítésének igénye is: Künstler Ferenc: A levéltárak középtávú informatikai stratégiája és feladatterve, 2006–2010. Levéltári Szemle, 2005. 4. sz. 3–19.

A BFL jelen stratégiai-fejlesztési terve a 2018-ban benyújtott és a fenntartó által elfogadott főigazgatói pályázaton alapul.⁸ Az alábbiakban ebből kiindulva a stratégiai tervezés követelményeihez igazodva vázolom fel az intézmény 5 évre szóló fejlesztési-stratégiai koncepcióját. A stratégiai koncepció készítése keretében kidolgoztam a BFL jövőképre és küldetésnyilatkozatára vonatkozó koncepciókat is. A levéltárak esetében ugyan jogszabály (Ltv.) nem írja elő ennek készítését, mégis, igazodva a múzeumi és könyvtári gyakorlathoz, a stratégiai tervezés részeként szükségesnek láttam a kérdéssel foglalkozni. Az intézményi víziót és küldetésnyilatkozatot a BFL-en belül szakmai vitára bocsátottam, először a BFL Tudományos Tanácsa véleményezte, majd vezetői értekezlet keretében került véglegesítésre és elfogadásra.

1.3. Jövőkép/vízió

Budapest Főváros Levéltára mint Magyarország Budapesten illetékes általános levéltára modern, nyitott, szolgáltató levéltár kíván lenni, vezető szerepet törekszik betölteni a Kárpát-medencei városi levéltárak körében, feladatait mindig a kor legmagasabb színvonalán kívánja ellátni, ennek érdekében aktívan részt vesz hazai és nemzetközi együttműködésekben, amelyek révén elősegíti saját intézménye és a magyar levéltárügy fejlődését.

1.4. Küldetésnyilatkozat

Budapest Főváros Levéltára, mint emlékezetintézmény feladata a Budapest területén keletkezett, illetékességébe tartozó maradandó értékű köziratok, valamint a Főváros története szempontjából értékes magániratok (családi, személyi hagyatékok, testületi, vállalati iratok) papír és elektronikus alapon történő szakszerű gyűjtése, információ hordozótól független hosszú távú megőrzése, tudományos szintű feldolgozása, hozzáférhetővé tétele és széles körben történő terjesztése. Független kutatóhelyként város-történeti és más, levéltári forrásokon alapuló kutatásokat folytat és annak eredményeit széles körben publikálja. A szolgáltató levéltár feladatkörében nyitott intézményként ügyfél- és kutatóbarát szolgáltatásokat nyújt, programjaival, rendezvényeivel, levéltár-pedagógiai foglalkozásaival, oktatási és továbbképzési tevékenységével elősegíti a levéltári anyag jobb megismerését, társadalmi felelősségvállalás jegyében törekszik a helyi közösség tudását és levéltárhasználói ismereteit bővíteni.

Jelen stratégiai dokumentum a vízióban és a küldetésnyilatkozatban megfogalmazottak eléréséhez szükséges stratégiai elemzést nyújt, meghatározva a főbb beavatkozási pontokat és az elvárt eredményeket az elkövetkező 5 év távlatában.

⁸ Ld. a 7. jegyzetet.

2. Alapok és adottságok

Az intézmény identitását tekintve a (fő)városi szerepkör a meghatározó: ez az ország és a magyar nemzet fővárosának levéltára. Őrzött iratanyagának, kulturális kincseinek kiemelt jelentősége van a Főváros, Magyarország és az összmagyarság kulturális életében, önazonosságában, a benne rejlő információk nem csupán a fővárosra, a mai és a történeti Magyarországra, hanem – megegyezve Budapest főként dualizmus-kori nemzetközi gazdasági-társadalmi szerepkörével – Nyugat- és Közép-Európára is vonatkozik. Iratanyagunkban Londontól, Madridon, Párizson át Berlinen és Bécsen keresztül Szentpétervárig található releváns, közérdeklődésre számot tartó – ma már interneten is könnyen elérhető – adatok. Célunk és küldetésünk az, hogy e kiemelt jelentőségű levéltári anyagot szakszerűen gyarapítsuk, megőrizzük, feldolgozzuk, hozzáférhetővé és közzé tegyük az érdeklődők számára. Ebből a megközelítésből a hozzánk fordulóknak számára irreleváns az őrzött iratanyag tulajdonjoga, állami vagy önkormányzati provenienciája, nem is beszélve arról, hogy az előbb említett két kategórián túl is léteznek iratok: az egyre bővülő magánirat-gyűjtési program keretében bekerült családi-személyi iratok,⁹ egyesületek, civil szervezetek, vagy más jogszabályok, együttműködések keretében bekerült gazdasági szervek iratai gazdagítják gyűjteményünket.¹⁰

Ez is mutatja, hogy ma már nem lehet kizárólagosan institucionalista módon megközelíteni egy levéltár feladatkörét. A mai modern levéltári szemlélet gyökeresen átalakult a 20. században megszokotthoz képest: a levéltár a 21. században egy nyitott, szolgáltató intézmény, amely igyekszik valóban hasznos lenni az állampolgárok számára. Segíti őket ügyes-bajos dolgaik intézésében, közérthető módon nyújt információt az őrzött iratanyagiról, egyre többet az interneten közzé téve, kutatóterme ma inkább hasonlít egy látogatottabb könyvtárára, ahol információs szakemberek segítenek eligazodni az akták rengetegében, a tervek, fotók, térképek helyenként varázslatosan érdekes világában. Ide be lehet térni előadásokra, konferenciákra, kiállításokra, vagy egyéb levéltári nyitott programokra a múzeumok,

⁹ Az elmúlt évtizedben jelentős fordulat következett be a levéltárak magániratok gyűjtésére irányuló tevékenységében, erre ld. Cook, Terry: Fashionable Nonsense or Professional Rebirth: Postmodernism and the Practice of Archives. *Archivaria* 51. (2001) 14–36. Nilson, Nils: The Memory of a Person. *Comma*, 2004. 1. sz. 179–182. A BFL esetére ld. Horváth J. András: Lesz-e múltad Kovács János? Személyes magániratok Budapest Főváros Levéltárában. *Budapesti Negyed* 18. (2010) 2. sz. 3–20.

¹⁰ A rendszerváltás utáni vállalati iratok kapcsán van ugyan levéltári illetékesség a többségi állami tulajdonban lévő gazdálkodó szervek iratai esetében. A ma meghatározó privát tulajdonú gazdasági szférában keletkezett iratok ugyanolyan sokszínűek, mint más magániratok, esetükben nem illetékesek a levéltárak, ugyanakkor ezen iratok gyűjtése is fontos feladat kell, hogy legyen valamennyi közlevéltár esetében. Koroknai Ákos: Iratértékelési szempontok a gazdasági levéltárügyben a rendszerváltás utáni évtizedben (elvi és módszertani felvetések). Bp., 2002.

kutatók éjszakáján, egy-egy levéltárpedagógiai program keretében, vagy csak belekóstolni a levéltárak légkörébe, világába egy levéltári piknik keretében. A levéltár a háttérben ugyanakkor hatalmas munkát végez: partnerei az iratképzőknek, iratkezelési szabályzatok elfogadásában működik közre, selejtezéseket hagy jóvá, iratanyagot vesz át, őriz és dolgoz fel szakszerűen, adatbázisokat épít tömegesen, digitalizál, restaurál. Az infokommunikációs kihívások következtében ma már nemcsak a papír alapú iratokkal foglalkozunk, hanem digitalizálunk, e-iratokat veszünk át, digitális állományokat rendezünk, segédleteket készítünk, archiválunk és teszünk hozzáférhetővé. Ezen alapfeladatok szakszerű és tervezett végzése nélkül nem beszélhetünk szolgáltató, nyitott levéltárról.¹¹

2.1. Infrastrukturális adottságok

A BFL a Főváros áldozatkészségének hála, 2004-ben egy modern, szinte minden igényt kielégítő, nemzetközi szinten is kiemelkedő levéltári épületet kapott. Az épületben minden, egy modern levéltár szempontjából meghatározó funkció és infrastruktúra kiépítésre került. Az épület látványos és rendezvényekre is jól hasznosítható aulát, 120 fős előadótermet, klimatizált kiállítóhelyiséget, nagy kutatótermi tereket, több, értekezletre, oktatásra alkalmas tárgyalót, vendégszobákat és igazgatási helyiségeket kapott. Az épület közel 10 ezer m² klimatizált raktárterülettel rendelkezik, a raktárak közelében található a szakmai iratőrző osztályok munkatársainak klimatizált, jól felszerelt irodái. Egy minden igényt kielégítő önálló épületszárny biztosítja a BFL állományvédelmi műhelyeinek és informatikájának az infrastruktúráját. A tervező az épület utolsó fázisának megtervezésével (udvar beépítése) pedig a mindenkor raktárbővítési lehetőséget is biztosította. Az épületbe 2004-ben modernnek számító gépészeti rendszerek kerültek beszerelésre: klíma- és fűtésrendszer, tűzjelző, épületfelügyeleti rendszer, kamerarendszer, mozgás és ablaknyitás érzékelőkkel ellátott biztonsági rendszer, belső dect telefonhálózat, informatikai belső hálózat, munkaidőnyilvántartási rendszer, hogy csak a legfontosabbakat említsük. Az épület használatából és elöregedéséből adódóan azonban az utóbbi években egyre több probléma jelentkezett. Hangsúlyozni kell, hogy a fenntartó Főváros az elmúlt néhány évben előálló gondok megoldására mindig nyitott volt és biztosította a szükséges anyagi erőforrásokat az infrastruktúra szinten tartásához.

Közel egy évtizeddel az épület átadása után az egyik legnagyobb problémát az egyre fogyatkozó iratanyag-tároló kapacitása okozta. Az épületben hét szinten 9666 m²

¹¹ A szolgáltató levéltár stratégiáját a kulturális tárca 2008-ban dolgozta ki. Az alapidokumentumon azóta sem történt módosítás, ugyanakkor az eltelt egy évtizedben bekövetkezett jelentős változások ezt indokoltá tennék. Vö.: A „szolgáltató levéltár” stratégiai koncepciója. 2008. http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kultura/kozgyujt/szolgalt_leveltar_strat_konc_090616.pdf (A letöltés ideje: 2019. március 29.)

területen összesen 30 iratraktár található, többek között egy mikrofilm és egy könyvtári raktár is rendelkezésre áll. Az átadáskor hivatalosan 6059 polcfolyóméternyi modern, a raktárterületet optimálisan kihasználó gördülő (tömör) állványzat, valamint pénzügyi okokból 36 655 polcfolyóméternyi fix, statikus állványzat került beépítésre. A rendelkezésre álló állványzat átadáskor összesen 42 714 polcfolyómétert tett ki, de ennek megfelelő iratfolyóméter (ifm) mennyiségű iratanyag elhelyezésére ez a kapacitás nem elegendő, hiszen pl. a pár centivel nyilvántartott segéd- és más kötetanyagok elhelyezése térben több helyszükségletet igényel, az alig pár száz ifm-ben nyilvántartott tervtári anyag pedig két teljes – egyenként 287 m²-es – raktárt foglal el.

Szabad raktárkapacitás 2013-ban mindössze 8 ezer ifm volt, 2013 és 2018 között a levéltár 4005 ifm-nyi iratanyaggal gyarapodott. A BFL éves szinten az utóbbi években 600-800 ifm mennyiségű maradandó értékű iratot vesz át (de volt példa 1000 ifm feletti éves iratgyarapodásra is). A levéltár közel 37 ezer ifm iratanyagot őriz jelenleg. Mindez azt jelenti, hogy amennyiben a levéltár vezetése nem kezdte volna meg előbb saját erőből, majd a főváros jelentős támogatásával a mobil, tömör állványzatos raktár-átalakítási programot, akkor ma már csak négy-öt évre elegendő raktárkapacitás állna rendelkezésre. Az elmúlt időszak nagy sikerként értékelhető, hogy ezen a területen döntő áttörést sikerült elérni. A raktárkapacitás növelésére ugyanis a legköltséghatékonyabb megoldás a BFL esetében nem az udvar beépítése, hanem a fix rendszerű raktárak tömörállványokkal történő átépítése. Az épület tervezésekor statikailag számoltak a tömörállványos kialakítással, még az állványok elhelyezéséhez szükséges sínek is lefektetésre kerültek. A raktárkapacitás növelésére tehát a legösszegebb megoldás a raktárak „mobilizálása”, tömör állvány rendszerre történő átépítése. 2012 és 2015 között az intézmény saját forrásból négy kistraktár mobilizálást tudta megoldani. 2016-ban a BFL előterjesztésére fenntartói támogatással került sor egy raktár átalakítására. 2017-ben a Főváros pozitív döntése nyomán döntő fordulat állt be a kérdésben, miután a fenntartó elfogadta a BFL közléptávú raktárfejlesztési koncepcióját. Az évi nettó 22 millió Ft-os raktárfejlesztési beruházási összeg közgyűlési határozat alapján 2022-ig (!) rendelkezésre áll. A program eredményeként eddig 5700 ifm-t kitevő raktárkapacitás-bővítés történt, 2019 és 2022 között pedig kb. 5000 ifm kapacitásbővülés fog létrejönni. A 2012 és 2022 közötti fejlesztési program tehát egy közepes megyei levéltárnak megfelelő kapacitást eredményezett, ill. fog eredményezni a BFL számára (10 700 ifm). A fejlesztési programmal az elkövetkezendő közel 20 év iratátvételeihez elegendő raktárkapacitás fog rendelkezésre állni a BFL számára! Ezzel a legfontosabb alapfeladat, a maradandó értékű iratok átvételének technikai háttere biztosított, ez stratégiai szempontból meghatározó körülmény az elkövetkező nemcsak 5, hanem 10 év tekintetében is.

Stratégiai kérdésekhez tartozik a BFL informatikai infrastruktúrája is. Ma a levéltárban minden szakmai munkatársnak van PC-je, amin megfelelő, modern operációs rendszerek és felhasználói jogtiszta szoftverek futnak. A gépek között alig van 5 évnél

idősebb, sőt elkezdjük a PC-k folyamatos cseréjét is. Az épületben nyomtatók, nagy sebességű hálózat, internet és wifi kapcsolat is rendelkezésre áll a munkavégzéshez. Az e-levéltári és informatikai osztály működteti a BFL tároló (storage) rendszerét, mentőegységeit, szervereit, tűzfalait, stb. A storage rendszer kb. 95 TB-nyi levéltári információ, e-irat és digitalizált állomány magas biztonságú tárolását és archiválását biztosítja. (Létezik ugyan az e-levéltári rendszer részeként a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ) kezelésében egy központi – katasztrófatűrő – archívum is, azonban a mindennapi munka végzése tekintetében elengedhetetlen a helyi tárolás megoldása, e nélkül nem tudunk jogszabályi kötelezettségünknek megfelelően pl. e-iratot átvenni.) A több mint 200 Mft értékű storage-, szerver- és mentő rendszert 2013-ban szerezte be a levéltár, még az e-levéltári projekt keretében.¹² Mint minden informatikai eszköz, ez is avul, a storage, blade és a szalagos mentő rendszer és a fontosabb szoftverelemek, valamint a digitalizáláshoz nélkülözhetetlen nagy teljesítményű szkennerek cseréjét az elkövetkező egy-két éven belül meg kell oldani. A középtávú beruházási terv alapján 2019-ben első lépésben a storage rendszer cseréjét valósítjuk meg nettó 53 Mft-ból.

A BFL állományvédelmi és digitalizációs műhelye felszerelése nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő színvonalú. A csökkenő mértékben folytatott mikrofilmzés mellett a dinamikus növekvő digitalizálás jelentős eszközparkkal folyik (mikrofilmszkennerek, két könyvszkennerek, két térképszkennerek, egy nagyteljesítményű lapszkennerek, kivételkezeléshez síkgyaszkennerek és fotó szkennerek, valamint audio és video digitalizáló állományok). Az eszközök segítségével éves szinten kb. 1,5 millió digitális felvétel készül el.

A Főváros nagyvonalú támogatásával 2017 óta Magyarországon másodikként üzemeltethetünk egy Nyugat-Európában már régen bevált, BCP technológiával működő¹³, tömeges restaurálási technológiát megvalósító savtalanító berendezést, melynek segítségével a papíralapú adathordozók élettartama jelentősen növelhető. Ugyanakkor vezettük be hazánkban elsőként a Bookkeeper eljárást, mely a vízzeloldható tintákkal írt iratok savtalanítását biztosítja.

Összességében megállapíthatjuk, hogy BFL olyan körülményeket biztosít a levéltári szakmai munka végzéséhez, amely a magyarországi levéltárak és közgyűjtemények – sőt jó néhány nyugati levéltár – esetében is kivételesnek mondható. Tartom, hogy magas színvonalú munkát csak a megfelelő munkakörülmények biztosításával lehet elvárni.

Az infrastruktúra adott a magas színvonalú munka elvégzéséhez, nem csupán a munkatársak, hanem a kutatók és az intézményen belül szervezett továbbképzéseken, egyetemi órákon, a levéltárpedagógiai programokban résztvevők számára is.

¹² Az EKOP E-levéltári projektre ld. A városkaputól i. m. 31–37.

¹³ Marcus Stumpf: Massenentsäuerung im Landesarchiv Nordrhein-Westfalen. Erfahrungen mit dem Neschen-Verfahren. Der Archivar. Mitteilungsblatt für deutsches Archivwesen, 60. (2007)2. 112–118.

A kutatótermünkben a kutatók számára wifi kapcsolat és dedikált PC-k állnak rendelkezésre, vannak oktatási célokra alkalmas helyiségeink és egy minden igényt kielégítő informatikai oktatótermünk is.

3. Lehetőségek

A BFL-t infrastruktúrája, humánerőforrásai predesztinálják arra, hogy vezető szerepet töltsön be a hazai levéltárügyben. Széles körű nemzetközi beágyazottságunk pedig újabb lehetőségeket nyithatnak stratégiai céljaink megvalósításához.

Infrastruktúránk lehetővé teszi, hogy kapacitásproblémák nem fogják gátolni az alapvető szakmai feladatokat. A jól kidolgozott iratátvételi, feldolgozási és közzétételi stratégia az alapja a kulturális minisztérium által egy évtizede megfogalmazott szolgáltató levéltár¹⁴ stratégiában meghatározott célok elérésének.

Napjainkban a levéltárak életében meghatározó kihívások egyúttal lehetőségek is. A digitalizáció és az internetes tömeges közzététel, a közművelődési, levéltár-pedagógiai programok az elmúlt évtizedhez képest ma már sokkal meghatározóbb tevékenységekké váltak.

Komoly helyzeti előnyt jelent, hogy Budapest Főváros Levéltára a hazai közgyűjteményi digitalizáció meghatározó intézményévé vált. Tapasztalatainkra, a felhalmozott know-how-ra hazai és nemzetközi projektek épülnek/épülhetnek, eredményeinket oktatási, továbbképzési célokra is használhatjuk.¹⁵ Levéltárunk 1998 óta folytatja tervszerűen digitalizálási programját, amelynek eredményeként a levéltár ma 12,5 millió digitális felvétellel rendelkezik, ebből több mint 3,5 millió az interneten is kutatható. A levéltár mindig törekedett arra, hogy minél nagyobb mennyiségben és minél jobb minőségben tegye elérhetővé digitális tartalmait a világhálón: 2007 óta a Magyar Levéltári Portál adatbázisaiban (www.archiveportal.hu) kezdte meg nagy mennyiségben tartalmak közzétételét,¹⁶ napjainkban pedig a 2015-től az NKA által kezdeményezett és az Országgyűlési Könyvtár által fenntartott Hungaricana – Közgyűjteményi Portál (hungaricana.hu) egyik legnagyobb tartalomszolgáltatója. A Hungaricana-projektben a BFL levéltári területen integráló szerepkört lát el, hivatalosan intézményi tagja a portál szerkesztőbizottságának. A Hungaricana oldalait napi 8-10 ezer felhasználó látogatja. Legújabb fejlesztésünk, a Budapest Időgép innovációban, megjelenésben,

¹⁴ Ld. a 12. jegyzetet.

¹⁵ Ld. elsősorban a BFL tapasztalataira épülő írást a közgyűjteményi digitalizáció stratégiai kérdéseire: Kenyeres István: Digitalizálni csak a közönségnek érdemes igazán. In: Digitális Múzeum. Szerk.: Ruttkay Zsófia – German Kinga. Bp., 2017. (Múzeumi iránytű 12.) 77–92.

¹⁶ István Kenyeres – András Sipos: Hungarian Archives Portal – a collaborative solution for publication of digitized archival content and databases. In: Archive im Web – Erfahrungen, Herausforderungen, Visionen. Archives on the Web – Experiences, Challenges, Visions. Hrsg. / Ed. Thomas Aigner, Stephanier Hohenbruck, Thomas Just, Joachim Kemper. St. Pölten, Diözesanarchiv St. Pölten 2011.72–81.

felhasználó-élményben Európa-szerte komoly elismerést váltott ki, amelyre újabb hazai és nemzetközi projektek alapozhatók.

Új kihívást jelent a levéltári felhasználók aktív bevonása a munkánkba. Örömmel vesszük, ha magánirataikat ránk bízják, vagy az internetes platformjainkon (pl. a magániratok közzétételét szolgáló topotékákon¹⁷) megosztják velünk, önkéntesként segítik a munkánkat (pl. kijavítják az adatbázis-építésénél elkövetett hibáinkat), mi pedig szívesen látjuk nem csupán az egyetemi gyakornokokat, hanem a közösségi szolgálat keretében nálunk megjelenő középiskolásokat, levéltárpedagógiai foglalkozásokon részt vevő kisiskolásokat is, ezzel is elősegítve, hogy a jelenlegi és a fel-növekvő generációk tudatosabb levéltár-használók legyenek.

Úgy vélem, ma Budapest Főváros Levéltára teljesen meg tud felelni a 21. századi kihívásoknak. A BFL ma az egyik legmegbecsültebb levéltár hazánkban és szakmai projektjei, kapcsolatai révén igen elismert Közép-Európában Béctől Beregszászig, Heidelbergtől Tartuig, Kassától Szabadkán és Zentán át Újvidékig. Nemzetközi projektekben veszünk részt Madridtól Helsinkitől, újabban az időgép projekttel Párizs, Velence és Amszterdam társaságában említik fővárosunkat és levéltári intézményét.

4. Feltételek

Az Ltv. és a Szakmai rendelet előírja a BFL alapfeladatait. Az intézmény konkrét feladatait és működési kereteit pedig az Alapító Okirat és az SZMSZ rögzíti. Ezek a dokumentumok megfelelő kereteket nyújtanak a stratégia megvalósításához. A stratégiában meghatározott célok teljesítéséhez elsősorban humánpolitikai és infrastrukturális alapokat kell biztosítani, ezekről az erőforrások fejezetben részletesen írok.

A stratégiai terv végrehajtásának meghatározó feltétele az intézmény stabil gazdálkodása és a fenntartói pozitív hozzáállás, a jelenlegi működési támogatás növelése.

A stratégiai feladatok végrehajtásának legfontosabb összetevője a humán erőforrás kérdése. A BFL jelenlegi engedélyezett létszáma 122 fő. Hangsúlyoznunk kell, hogy az épület őrzés-védelmét és takarítását szerződötetett cég látja el, így az említett létszámkeret döntően szakmai feladatokat lát el. 2013-ban, amikor átvettem a BFL vezetését, az engedélyezett létszám 115 fő volt, azaz 20 fővel kevesebb, mint a 2010. évi nagyarányú leépítés előtt (akkor 135 fő volt az engedélyezett létszám). A helyzetet súlyosbította, hogy az akkori illetmény keret csupán 108 fő alkalmazását tette lehetővé. Az elmúlt években a megfelelő humánpolitikai intézkedések (pl. nyugdíjba menő kollégák helyén pályakezdő fiatalok alkalmazása) és a főváros támogatásának köszönhetően sikerült elérni, hogy valóban be tudjuk tölteni a rendelkezésre álló státuszkeretet. A folyamatosan növekvő, részben jogszabályok által generált több-

¹⁷ Toma Katalin: Topotéka. Helyi közösségek részvétele a magánjellelű dokumentumok megőrzésében és megosztásában. Századok, 2019. 2. sz. 429-436..

letfeladatok indokolták, hogy további 6 fővel tudtuk növelni az álláshelyek számát. Stratégiai célként kell megfogalmaznunk, hogy 2023-ra legalább további 6 fővel tudjuk növelni a létszámot. E plusz álláshelyekre a 4 levéltári osztályon, a közművelődési és PR, valamint a műszaki osztályon lesz szükség. Fontos feltétel, hogy nemcsak a kellő létszám álljon rendelkezésre, hanem a munkatársak a jelenleginél nagyobb illetményeket kapjanak, azaz legalább a magyarországi átlagbér színvonalát el kell tudni érni. Ehhez szükség van a kormányzat és a fenntartó pozitív hozzáállására.

5. Erőforrások

5.1. Szervezeti kérdések

A BFL-nek az elmúlt öt évben négyszer is módosított SZMSZ-ében lefektetett szervezeti modellt továbbra is működőképesnek tartom. A leglényegesebb módosítások a 2013 végén elfogadott SZMSZ-ben voltak, ekkor történtek olyan mélyreható változtatások, amelyek megsabták a BFL szervezeti kereteit a mai napig történő kihatással. A változások 2014. január 1-jével kerültek bevezetésre, 2015-ben pedig kisebb, jogszabályi kérdésekkel összefüggő korrekciók történtek, míg a legújabb módosítást, a 2017. évi 5 fős létszámemelés átvezetése indokolta, ill. egy felsővezetői hatékonyságnövelő intézkedés: a műszaki osztálynak a főigazgató-helyettes alá rendelésére került sor, 2018-ban a plusz egy fős létszámemelés és néhány technikai jellegű módosítás volt napirenden. A legfrissebb, 2019. évi módosítás a 2018. évi főigazgatói pályázatban foglaltaknak eleget téve a hatékonyabb feladatellátás és a vezetői feladatok megosztása érdekében bevezette a tudományos szakmai főigazgató-helyettesi posztot. A szervezeti keretek adottak: a főigazgató közvetlen irányítása alá a tájékoztatói és közművelődési főosztály és a belső ellenőr tartozik. A tudományos szakmai főigazgató-helyettes irányítja a négy iratőrző és az állományvédelmi főosztály munkáját. Az általános főigazgató-helyettes az általános helyettesítési feladatokon kívül felügyeli az e-levéltári és informatikai, valamint a műszaki osztályokat, a gazdasági igazgató pedig a pénzügyi osztályt irányítja. A három felső vezető munkáját a titkárság támogatja. Az iratőrző főosztályok feladatköre, illetékessége és létszáma 2013-tól több módosuláson ment keresztül, a nagy létszámú s legnagyobb iratanyag-mennyiséget kezelő, ugyanakkor csekély gyűjtőterületi munkával, de nagyon intenzíven kutatott iratanyaggal rendelkező I. főosztály mellett a II-IV. iratőrző főosztály – igaz, a feladatokban mutatkozó hangsúlyeltolódásokkal – létszámban és őrzött iratanyag-mennyiségben is többé-kevésbé kiegyenlítődött.¹⁸ Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy az iratőrző osztályok ne szorulnának humánérő-

¹⁸ A szervezeti egységek feladatkörét, engedélyezett létszámát a mindenkorai Szervezeti és Működési Szabályzat tartalmazza. Ld. http://bfl.archivportal.hu/sites/default/files/atoms/files/szmsz_2019_hatalyos.pdf (A letöltés ideje: 2019. szeptember 20.)

forrás tekintetben megerősítésre. Az állományvédelmi főosztály véleményem szerint feladatarányosan megfelelő létszámmal dolgozik. A tájékoztatási és közművelődési főosztály jelentős megerősítése is indokolt volt, ez a részleg a levéltár „arca”. Az informatikai osztály e-levéltári és informatikai osztállyá történő átalakítása is jelzi, hogy az elmúlt fél évtizedben milyen átalakulások történtek szakmánkban. Ma már hangsúlyos szakmai feladat az e-levéltári folyamatok végzése, koordinálása, az osztály e területen dolgozó munkatársai lényegében levéltár-informatikusként, e-levéltárosként dolgoznak, míg a többiek az üzemeltetési feladatokat végzik. A műszaki osztály feladatköre az épület műszaki avulásával párhuzamosan egyre növekszik, fő feladatuk az épület gépészetének, a raktári klimatikus viszonyok állandóságát biztosító berendezéseknek a felügyelete, a szükséges karbantartások, szolgáltatások (takarítás, portaszolgálat) koordinálása. A gazdasági hivatal, ezen belül a pénzügyi és munkaügyi osztály biztosítja az intézmény gazdálkodását, magas színvonalon. A szervezeti-működési keretek véleményem szerint adottak, legfeljebb kisebb módosítások lehetnek indokoltak.

5.2. Humánpolitika

Fontos kérdés egy intézményen belül a munkavállalók korcsoport szerinti megoszlása. A BFL-ben jelenleg 24 fő 35 év, ill. 14 fő 30 év alatti munkatárs dolgozik, az előbbiek 20%-ot, míg az utóbbiak 11%-ot tesznek ki az összes foglalkoztatott viszonylatában, az utóbbi csoport arányát véleményem szerint a későbbiekben is folyamatosan növelni kell. Az elmúlt években magam részéről mindig szorgalmaztam a fiatal, képzett pályakezdekők alkalmazását és a későbbiekben is őket kívánom előnyben részesíteni, ami nem zárja ki idősebb, tapasztalt, magasan kvalifikált munkavállalók alkalmazását sem. Természetesen a BFL idősebb, több éve, évtizede a levéltárban dolgozó tapasztalt munkatársai adják a szakmai állomány gerincét, és a továbbiakban is rájuk fog hárulni a munka „dandárja”, de már most kell azzal is foglalkozni, hogy 10–20 év múlva kik vehetik át az intézmény meghatározó munkavállalóinak szerepét. A BFL-ben jelenleg kb. fele-fele arányban dolgoznak nők és férfiek (nők 52%, férfiak 48%), ez az arány ideálisnak mondható.

A megüresedő vagy éppen újonnan létrehozott szakmai állások betöltésénél továbbra is előnyben kell részesíteni a levéltáros MA diplomával rendelkező, ambíciózus fiatalokat. Fontos a munkatársak továbbképzésének támogatása, legyen szó levéltáros MA, vagy történész PhD-tanulmányokról. Minél több magasan kvalifikált munkatársunk van, annál magasabb szintű munkavégzés és annál több szakmai eredmény várható el az intézménytől.

Jó lehetőséget kínál az önkéntesek bevonása a szakmai feladataink végrehajtásába, amire az elmúlt időszakban bőven akadt példa (szakmai programok, pályázatok megvalósítása). Ugyanígy az egyetemi hallgatók és a közösségi szolgálatot ellátó diákok gyakorlata is jól hasznosítható az intézmény munkájában.

5.3. Vezetői erőforrások

Minden stratégia megvalósításában kiemelt szerepe van a vezetőknek. A BFL felső- és középvezetőinek száma 19 fő, közöttük a levéltárszakmai területen dolgozó 13 vezetőből 9 fő rendelkezik PhD fokozattal, két fő pedig jogi diplomával. A jól képzett, magasan kvalifikált vezetők kihívásként értékelik az egységes stratégia mentén végzett szakmai feladatokat, önálló projektirányításra képesek. Többen vezettek eddig is önálló projekteket, intézményen belül és vettek vagy vesznek részt országos nagyprojektek szakmai feladatainak végrehajtásában. A vezetői réteg átlag életkora 48 év, e vezetők éppen most vannak karrierjük legjobb szakaszában, motiváltak és jól terhelhetők. Ugyanakkor vezetői felelősség a feladatok arányos megosztása és a megfelelő motivációs tényezők alkalmazása (bérezés, ösztöndíjak, továbbképzési lehetőségek).

5.4. Hazai és nemzetközi kapcsolatok mint erőforrások

A BFL-nek kiterjedt nemzetközi kapcsolatai vannak. Meghatározó tagjai vagyunk a bécsi székhelyű ICARUS (International Centre for Archival Research) szervezetnek, amely több mint 200 közép-európai levéltárat, kutatóintézetet tömörít. Az ICARUS széles kapcsolati hálót kínál számunkra nemzetközi projektjeink megvalósításához. Igen jó kapcsolatot ápolunk a határon túli városi levéltárak jelentős részével (Kassa, Zenta, Szabadka, Újvidék), illetve a Kárpátaljai Területi Levéltárral (Ungvár, Beregszász). Az elmúlt 5 éves időszak nemzetközi kapcsolat-építésének volt a gyümölcse a Szentpétervári Városi Levéltári Bizottsággal, valamint a Heidelbergi Városi Levéltárral és a zürichi székhelyű Archiv für Zeitgeschichte-vel való együttműködés. Ezek a kapcsolatok újabb lehetőségeket nyitnak saját stratégiai céljaink megvalósításához.

6. Szakmai stratégiai célok

6.1. Iratátvétel, gyűjtőterület

A szakszerű, illetékességből, tehát jogszabály alapján, illetve gyűjtőkörből adódó iratátvétel alapja az, hogy a levéltár rendelkezzen az egyes szakterületekre vonatkozó iratgyarapodási és iratértékelési koncepciókkal. A BFL Magyarországon először dolgozott ki már a 1990-es évek végén iratértékelési és mintavételi koncepciót bírósági: polgári és büntetőperes iratokra.¹⁹ A mintavételi eljárást valamennyi Budapesten mű-

¹⁹ Kenyeres István – Sarusi Kiss Béla – Sipos András: Jelenkori polgári peres iratok értékelése és selejtezése. In: Levéltári Szemle, 2001. 3. sz. 11–40. Kenyeres István: Értékhatar-vizsgálatok az igazságügyi szervek polgári- és büntetőperes irataiban. In: Magyar Levéltárosok Egyesülete 2003. évi vándorgyűlése. Szolnok 2003. augusztus 13–15. Szerk.: Bilkei Irén. Bp., Magyar Levéltárosok Egyesülete, 2004. 204–217.

ködő, illetékességünkbe tartozó bírósággal közösen végre is hajtottuk. Ezekkel a szervezetekkel a mai napig tartó harmonikus együttműködés alakult ki.

A tanácsi-önkormányzati szervek esetében két éve készült el az MNL-el közösen kidolgozott műszaki iratok értékelésére vonatkozó koncepció, ami alapján az elmúlt években meg is indultak a tanácsi lakásügyi és műszaki-osztályok iratainak a beszállításai. Folyamatban van az önkormányzati iratbeszállítási koncepció kidolgozása is. 2017-ben került elfogadásra az oktatási-nevelési szervekre vonatkozó iratértékelési és gyarapítási koncepció, ugyanekkor készült el a civil szervezetekre (egyesületek, alapítványok stb.) vonatkozó szakmai anyag. Fontos kiemelni, hogy a BFL-ben immáron évtizedes gyakorlat alakult ki a magániratok, családi, személyi, egyesületi iratok gyűjtésére. Egy városi levéltár ugyanis nem mondhat le a hivatali mellett a magánírásbeliség termékeiről sem, ugyanis a köziratok csak a történelmi, társadalmi folyamatok, az egyéni-családi sorsok egyik oldalát, a hivatal felőlit dokumentálják, legalább ilyen fontos a személyes-családi nézőpont dokumentálása, a családi levelezések, naplók, igazolványok, bizonyítványok, fotók gyűjtése. A koncepció lényeges eleme, hogy a gyűjtés során nem csupán a „jelentős”, „fontos” családok és/vagy személyek irataira koncentrálunk, hanem a nyugat-európai és hazai (társadalom)történetírásban ma már megkérdőjelezhetetlen hétköznapi történelem (Alltagsgeschichte) vagy a mikrotörténelem (microstoria, microhistory) szempontjából jelentős magániratokra is.²⁰ Az ilyen típusú magánforrások gyűjtése a nemzetközi levéltári tudományosságban is egyre inkább hangsúlyossá váló tevékenység, amelyet egy fővárosi levéltárnak minden körülmények között fel kell vállalnia. 2017-től a levéltár elindította a CivilArchiv projektet is, ami a magániratgyűjtési programunkat népszerűsíti célzatosan, szórólappal, tájékoztatókkal, internetes elérésekkel.²¹

Gyűjtőterületi funkcionális stratégiák kidolgozása

2019-2020-as évek feladata lesz a gazdasági, kulturális és egészségügyi és szociális szervekre vonatkozó gyűjtőterületi koncepciók kidolgozása, megvitatása és elfogadása. Ezt követően már e stratégiai dokumentumok alapján történhet majd e szervek esetében a gyűjtőterületi munka. A gyűjtőterületi koncepciók kidolgozását követően ill. részben azzal párhuzamosan folyamatosan felül kell vizsgálni a BFL szervjegyzékét is. A BFL által is használt scopeArchiv²²-ban, amely a Levéltári Nyilvántartó Rendszert képezi

Az újabb szakirodalomból érdemes idézni az alábbi munkát, ugyanis az ilyen jellegű szakpublikációk segítik elő az iratértékelést: Zámbo István: A budapesti jogszolgáltatási szervek iratselejtezési gyakorlatának változásai. 1–2. közlemény. Levéltári Szemle, 2015. 4. sz. 16–20.; 2016. 1. sz. 1–37.

²⁰ Ld. a 10. jegyzetben említett publikációkat.

²¹ <http://bparchiv.hu/statikus/ki-ne-dobj-minket>

²² A svájci fejlesztésű levéltári nyilvántartó szoftvert több mint 70 közép-európai levéltár – köztük az MNL is – használja.

(továbbiakban: LNYR), a levéltár illetékességi körébe tartozó közel 1800 élő szervezet tartunk nyilván. Ezek legalább felével élő kapcsolatot kell fenntartani, de a fennmaradó 900 szerv is illetékességi körbe tartozik, tehát bármikor kapcsolatot kezdeményezhet a levéltárral (főként selejtezési jegyzőkönyvek elbírálása, iratkezelési szabályzatok véleményezése kapcsán). A BFL éves szinten 80-100 szerv munkáját képes ellenőrizni. Hosszú távon ezt az ellenőrzési számot kell megtartani, bár hozzá kell tenni, hogy az ellenőrzött szervezetek között az ország legnagyobb iratképzőit találjuk (fővárosi és kerületi önkormányzatok, fővárosi kormányhivatal és szervei, kerületi járási hivatalok, kerületi bíróságok, különösen a Pesti Központi Kerületi Bíróság, Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK) stb.), amelyek átfogó és rendszeres ellenőrzése időigényes feladat.

2017. január 1-jével hatályba lépett az elektronikus iratok levéltárba adásának eljárásrendjét szabályozó 34/2016. (XI. 30.) EMMI rendelet, amelynek előkészítésében szintén aktív szerepet játszott intézményünk. A kiadott rendelet meghatározza, hogy a közfeladatot ellátó szervezetek részéről milyen követelményeknek megfelelően kell átadniuk elektronikus irataikat a levéltár számára. A feladatok egy része informatikai, e-levéltári szakmai kérdésekkel függ össze, pl. szoftver-fejlesztéssel, de a legnagyobb változást az fogja jelenteni, hogy megkezdődnek a szabályozott e-irat-átadások, amely új levéltárszakmai kihívást jelent. Az elkövetkező 5 évben várhatóan meg fog indulni nagyobb arányban a szabványos e-iratátvétel. A feladatra a BFL infrastrukturálisan és szakmailag felkészült, ugyanakkor mivel ez egy teljesen újfajta iratátvételi gyakorlat kialakítását jelenti, adódhatnak majd nem várt buktatók, problémák, amelyeket kezelni kell.

6.2. Rendezési és segédletkészítési stratégia

A bekerülő és a már szakszerűen őrzött iratanyag rendezése a közlevéltár jogszabályi kötelezettsége. Alapszintű rendezéseket csak az újonnan bekerült iratok esetében kell végezni, ez függ attól is, mennyi iratmentési esetünk akad, mennyi magánirat kerül be, avagy melyik szerv kapcsán mit tudunk elérni az átadások során. A 2017. évi kulturális statisztika szerint az akkor lejelentett, BFL által őrzött 34 936 ifm-ből 28 502 ifm közép-, 2336 ifm darabszinten rendezett volt, tehát a gyűjtemény 88%-a mai elvárások szerint is rendezettnek mondható. A 4 ezer ifm-nyi alapszinten rendezett irat feldolgozása folyamatos, éves szinten a levéltár mintegy 300-400 ifm-nyi anyagot rendez ügyirat és tételszinten középszinten. A BFL-ben évről-évre jelentős mennyiségben készítünk elő mikrofilmzésre, digitalizálására, vagy adatbázis-építésre iratanyagot. Az előbbi kettő munkafázis során elengedhetetlen a darabszintű rendezés, de erre adatbázis-építés keretében is sor kerülhet. Az elmúlt évek átlaga alapján a BFL éves szinten 200-300 ifm-nyi anyagot képes darabszinten rendezni és ezt továbbra is tartani kell. Egyre hangsúlyosabbá válnak ugyanakkor az egyegy projekthez, szakmai munkához kapcsolódó (pl. átdobozolás/mintaállványozás, raktári jegyzék felülvizsgálat, adatbázis-építés stb.) ellenőrző rendezések, amelyek

középszinten évi 300 ifm-re, darabszinten 30-40 ifm-re tervezendők. A tervszerű iratátvételi és belső feldolgozási munkálatoknak köszönhetően az átvett anyagok szinte tárgyévben vagy azt követően rendezés alá kerülnek. Ezt a gyakorlatot a jövőben is erősíteni kell. A jogszabályi előírásoknak megfelelően minden rendezési munkához készülnie kell a Szakmai rendeletben előírt rendezési terveknek.

Az elmúlt évtizedben a szakmai munka hangsúlya a rendezésről a segédletkészítésre terelődött át. Nem kérdés, hogy a kutatók, ill. az állampolgári megkeresések gyors kiszolgálása érdekében minél több és egyre részletesebb segédletre van szükség. A levéltári szakmai kánon korábban a törzskönyvön alapuló fond- és állagjegyzék és a raktári jegyzékek, újabb megnevezéssel raktári nyilvántartások készítését tartja a legfontosabbnak. A BFL-ben a fenti, Szakmai rendeletben meghatározott nyilvántartási segédleteket az LNYR-ben vezetjük naprakészen. A BFL-ben ugyanakkor elvárás ezen túlmenően, hogy rendelkezünk nemzetközi szabvány szerinti levéltári leírásokkal is. Ezek készítését 2015 óta a Szakmai rendelet is előírja (40. § (2)).

A BFL-ben, az országban elsőként már 2002-től megkezdődött a General International Standard Archival Description, azaz az Általános Levéltári Leírás Nemzetközi Szabványa (ISAD(G)) alkalmazása.²³ A BFL kidolgozta az ISAD(G)-re alapozott fondismertetőket utasítását is, majd a vezetésemmel működő levéltárközi munkacsoport 2009-ben elkészítette a szabvány ellenőrzött fordítását, amelyet a Magyar Levéltári Portálon publikáltunk.²⁴ Ez alapján évről évre változó mennyiségben, de folyamatosan készültek a BFL-ben fond- és állagleírások, amelyek révén a kutatókat az alapadatokon túl a forrás levéltári felhalmozódására, kutathatóságára, tartalmi jellemzőire, kontextus információira, kapcsolataira stb. vonatkozó plusz információkkal látjuk el. Az ISAD(G) leírásokhoz elmélyült kutatómunkára és az iratanyag alapos ismeretére egyaránt szükség van, így készítésük meglehetősen időigényes. A fond- és állagismertetések írását mindig kiemelten szorgalmaztam, az elmúlt öt évben összesen 178 ISAD (G) leírás született meg, amelyek 1468 ifm-nyi anyaghoz nyújtanak tájékoztató ismereteket. Jelenleg az iratanyag 16,5%-ához rendelkezünk ilyen leírásokkal. **Célként tűzzük ki, hogy az őrzött anyag 25%-ához rendelkezünk 5 éven belül szabványos fondleírásokkal**, ami így is igen jelentős vállalásnak tűnik, tekintettel arra, hogy a BFL-en kívül szabványos ISAD(G) rendszerű leírásokat más levéltár nem készít.

Raktári nyilvántartások (jegyzékek) esetében a BFL-ben közel két évtizede norma ezeknek elektronikus, adatbázisban történő vezetése és nyilvántartása. Az LNYR-ben ma 5800 fondunkhoz, illetve állagunkhoz talál a kutató raktári jegyzéket. **Az LNYR-ben ma több mint 440 000 raktári nyilvántartási rekord található. További feladat lesz a még hiányzó raktári jegyzékek elkészítése és elektronikus rögzítése, közzététele.**

²³ Szegőfi Anna: Fondismertető (fondtörténeti bevezető) tanulmányok készítése a BFL-ben. Levéltári Szemle, 2003. 3. sz. 22–46.

²⁴ <http://archivportal.hu/hu/leveltarosoknak/leveltari-szabvanyok/> (A letöltés ideje: 2018. március 29.)

6.3. Adatbázis-építési stratégia

Mivel a raktári nyilvántartások az őrzött anyag túlnyomó, kutatott része esetében rendelkezésre állnak, a levéltári feldolgozó munka az ennél mélyebb szintű feldolgozás irányába mozdult el. A BFL-ben a tömeges adatbázis-építés az 1990-es évek közepe-végének első adatbázisaival (pl. népbíróság) kezdődött, majd folytatódott jogszolgáltatási anyag MS Access-ben történő nagyarányú feldolgozásával. Ez utóbbiak esetében nem ügyiratközpontú, hanem az azokban szereplő személyekre koncentrálva kezdődött meg a nagyarányú adatfelvitel.²⁵

2015 óta a BFL-ben külön szabályzat alapján történik az adatbázisépítés, az abban foglaltaknak megfelelően minden adatbázist először meg kell tervezni, adatmodellt, kitöltési utasítást is kell készíteni, ki kell jelölni azt az eszközt, amiben az adatbázist készüli. Ezt a dokumentumot az informatikai osztály is felülvizsgálja az adatok egy-egy bevitel, mentések és a későbbi migráció szempontjából, ezt követően minden adatbázisépítési utasítást a főigazgató hagy jóvá. Az iratszintű adatbázisok mellett a BFL-ben régóta épülnek névtér (authority record) típusú adatbázisok is, amelyekben a rekordok tárgya egy-egy természetes vagy jogi személy, illetve földrajzi objektum (telek). Az ezekben az adatbázisokban az egyes rekordokban elérhető információk, adatok több fondból, állagból és más külső hivatkozásokból (más levéltár, könyvtári és egyéb anyag) származnak.

A 2000-es évek második felétől kezdtek elterjedni a gépelt szövegek feldolgozását már hatékonyan segítő optikai karakterfelismerési (OCR) megoldások. A BFL elsők között alkalmazta levéltári forrásokra az OCR megoldásokat és a kétrétegű PDF-ek előállítását. Ez utóbbi levéltári szempontból kiemelkedő nyeresége, hogy az eredeti dokumentum képét tesszük közzé az „alatta lévő rétegben” található felismertett, kereshető szöveggel együtt. Jelenleg több mint fél millió oldalra tehető OCR állományunk döntő része elérhető az interneten.

2013 és 2018 között 210 ezer (ügy)iratot dolgoztunk fel évente, ami átlagosan 270 ifm-nyi iratanyag adatbázisba szervezését jelentette. Hozzá kell tennünk, hogy a rekordok kb. fele külső finanszírozásban, pályázati forrásokból készült el, e nélkül évi 70-80 ezer rekord készítése tervezhető csupán. Éppen ezért és az adatbázisok kiemelkedő szakmai haszna miatt is, nagyon fontos volna külső forrásokat is biztosítani erre a munkára. Mivel sajnos a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) által biztosított források az elmúlt 2-3 évben jelentősen beszűkültek, így csupán egy-két célzott pályázat (I. világháború, holokauszt emlékév, 56-os évforduló), illetve a Magyar Országos Közjegyzői Kamara rendszeres és jelentős összegű támogatása tette lehetővé

²⁵ Nagy Sándor: 19–20. századi társadalomtörténeti adatbázis építése Budapest Főváros Levéltárában. Korall, 2002. 10. sz. 217–222. Nagy Sándor – Nagy Ágnes: Társadalomtörténeti Adattár a neten. Elektronikus levéltári segédlet készítése Budapest Főváros Levéltárában. Korall, 2007. december. 204–217.

a nagyarányú adatbázis-építést. Bízom benne, hogy a Kormány által elfogadott közgyűteményi digitalizálási országos stratégia²⁶ nyomán 2019–2020 között rendelkezésre álló forrásokból a digitalizáláshoz és publikáláshoz nélkülözhetetlen adatbázisépítési feladatokra is nyílnak pályázati lehetőségek.

A BFL a digitális tartalmak tömeges, hatékony közzétételét először a 2008-tól fejlesztett Magyar Levéltári Portál (MLP) adatbázisrendszerében oldotta meg. Itt sikerült a georeferált, összeillesztett térképeket, valamint a PDF-eket is közzétenni, míg a digitális egyedi képek megjelenítésére külön alkalmazást (egy plug-in szoftvert) kellett letölteni.²⁷ 2014-től részt vettünk a Habsburg Monarchia történeti térképeit georeferált verzióban közzé tevő MAPRE projektben.²⁸ 2014-ben megkezdtük az Országgyűlési Könyvtárral és a közgyűteményi digitalizálás és publikálás területén a legtöbb szakértelemmel bíró Arcanum Kft-vel közösen az új közgyűteményi portál, a Hungaricana fejlesztését, ami 2015 tavaszától már élesben is működött.²⁹ Már a fejlesztés kezdetétől elvárás volt a felhasználóbarát, ergonomikus felület, a gyors keresés és a plug-in letöltése nélküli képkezelés. A Hungaricana mindezen problémákat nagyon innovatívan oldotta meg, ezen kívül látványos megoldásokat biztosított a MAPIRE projekt eredményeit hasznosítva, a levéltári adatok térképeken történő, GIS (Geographical Information System) típusú megjelenítésével, ugyanakkor a rendszer bizonyos elemeiben a felhasználóknak az adatok feldolgozásába, leírásába, javításába történő bevonását is lehetővé teszi. Ezáltal az országban egyik elsőként működő közgyűteményi crowdsourcing megoldást hoztunk létre.³⁰ Nagy előnye Hungaricana rendszerének, hogy 170 közgyűtemény – múzeumok, könyvtárak, levéltárak – eltérő típusú tartalmait szolgáltatja a rendszer, közöttük mintegy 5 millió oldal terjedelemben a közgyűteményi kiadványokat, a levéltári szakmai publikációkat, forrásközléseket, nyomtatott segédleteket is, így az ezekben elérhető információkban és a primer levéltári forrásadatokban egyszerre tudnak tájékozódni a felhasználók. Ez látszik a Hungaricana felhasználói adatain is: napi 8-10 ezren használják a rendszert!

²⁶ Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia (2017–2025) http://www.kormany.hu/download/9/ac/11000/K%C3%B6zgy%C5%B1jtem%C3%A9nyi%20Digitaliz%C3%A1si%20Strat%C3%A9gia_2017-2025.pdf (A letöltés ideje: 2019. március 29.)

²⁷ Ld. a 17. jegyzetet.

²⁸ Biszak, E., Kulovits, H., Biszak, S., Timár, G., Molnár, G., Székely, B., Jankó, A., Kenyeres, I.: Cartographic heritage of the Habsburg Empire on the web: the MAPIRE initiative. Proceedings of 9th International Workshop on Digital Approaches to Cartographic Heritage Budapest, 4-5 September 2014, At 26-31, Volume: 9. DOI: 10.13140/2.1.4331.4561

²⁹ Kenyeres István: Levéltári tartalmak a Hungaricana Közgyűteményi Portálon. Előadás a Networkshop 2015 konferencián. Sárospatak, 2015. március 30. -április 2. http://videotorium.hu/hu/recording/details/10377,Leveltari_tartalmak_a_Hungaricana_Kozgyujtemenyi_Portalon (A letöltés ideje: 2019. március 29.)

³⁰ Ez a funkció a Képcsarnok adatbázisnál került bevezetésre, a közösségi munka leírását ld. <https://hungaricana.hu/hu/adatbazisok/kepcsarnok/>

6.4. Szakmai-digitalizálási kihívás: a Budapest Időgép fejlesztése

A 2017. évi NKA támogatással tudtuk elindítani a nagy sikert kiváltó Budapest Időgép alkalmazásunkat a Hungaricana felületén. Az Időgép nem egyszerűen történeti adatok lekérdezését teszi lehetővé, hanem a térben és időben történő barangolást kínálja interaktív térképeken keresztül, gyors és egyszerű átlépéssel a különböző időmetszetek között. Tanulmányozhatjuk a város átalakulását, kereshetjük a korabeli helyszíneket és eljuthatunk az egyes telkek, házak történetére és lakóira vonatkozó levéltári forrásokhoz is (tervek, fotók, közjegyzői iratok, topográfiai adatok, telekkönyvek, 1944. évi lakásívek).³¹ Célunk, hogy fokozatos fejlesztéssel mindez a történeti térképeken barangolva, könnyen, gyorsan, szórakoztató formában is elérhető legyen. 2018-ban a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral (FSZEK) összehangoltan egy I. világháborús témakörben elnyert NKA pályázat segítségével bővítettük az Időgép szolgáltatásait. Jelenleg már öt időmetszetben (1837, 1873, 1908, 1916, 1937) elérhető vektorizált térképekre építjük a rendszert.³²

Elképzelésem szerint a BFL egyik fő fejlesztési, adatbázisépítési, digitalizálási és kutatási programja a Budapest Időgép fejlesztése lesz. Terveim között szerepel, hogy folytassuk a belvárosi történeti értékű épületanyag 1920 előtti terveinek digitalizálását és közzétételét, a még nem publikált telekkönyvi anyag megjelenítését, további közjegyzői adatok és digitalizált képek, a választói névjegyzékekben szereplő adatok elérhetővé tételét. A vektorizált térképekkel korban előre is haladni szeretnénk, véleményem szerint szükség lesz egy 1950-es évekbeli és egy rendszerváltozás előtti, 1980-as évekbeli időmetszetet dokumentáló vektorizált térkép és hozzá tartozó utcánév és házszám adatbázis létrehozására is. Ugyanakkor szeretnék visszamenni is még jobban az időben, a Buda városatlasz projekt keretében megtervezett térképek lehetővé tennék, hogy egyelőre Buda esetében a középkori és a 17. század végi – 18. század eleji viszonyokat is be tudjuk mutatni. Ebből az időszakból is számos értékes, publikálható adattal, irattal rendelkezünk (pl. telekkönyvek, végrendeletek), amelyeket szintén érdemes közzétenni az Időgépben is.

Úgy vélem a Budapest Időgép lehetőséget teremt a három nagy fővárosi közgyűjtemény, a Budapesti Történeti Múzeum, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a BFL

³¹ <https://hungaricana.hu/hu/adatbazisok/budapest-idogep/>

³² A projektről több alapos tudósítás is megjelent ld. pl.: Ha budapesti, rá fog kattanni: ezen a zseniális oldalon házak szintjén kereshet régi fotókat, térképeket, iratokat. https://hvg.hu/tudomany/20171201_budapest_retro_regi_budapesti_terkepek_fenykepek_kereso_hazszam_budapest_idogep_fovarosi_leveltar_hogyan_nezett_ki_a_lakohelyed_budapest_multja_fotok Láttam már a Budapest Időgépet? Érdemes ránézni, mielőtt jön az európai is https://hvg.hu/tudomany/201827_idogeppek_europaban_tortenelmi_big_data_budapesttura_terkep_etaj Beszállítás, indul a Budapest Időgép https://index.hu/tudomany/tortenelem/2017/11/30/beszallas_mindenki_indul_a_budapest_idogep/ (Valamennyi letöltése: 2019. március 28.)

digitalizációs, adatbázisépítési munkálatainak összehangolására, magasabb szintre emelésére. Kezdeményeztem a két közgyűjteményi társintézmény vezetésénél egy közös, Budapest 150 éves egyesítésének évfordulójához igazított Budapest Időgép koncepció kidolgozását és számítottunk a Főváros támogatására innovatív terveink megvalósításában. Az egyre fejlődő Időgép a Főváros egyik kiemelkedő infokommunikációs attrakciója lehet, amelyet számos területen alkalmazni lehet (várostervezés, kulturális turizmus stb.), olyan teljesítmény, amire már ma is büszke lehet Budapest. Vállalkozásunk része a velencei, párizsi, amszterdami Időgépeket is sorai között tudó közös európai nagyprojekt tervezetnek (Time Machine FET Flagship Project³³), ugyanakkor ez az első, már valóban eredményeket felmutató, minden nemzetközi szakmai fórumon nagy elismerést kiváltó, működő megoldás Európában!

6.5. Az e-levéltár működtetésének stratégiai kérdései

A BFL egyik legnagyobb kihívást jelentő szakmai feladata az elektronikus levéltári rendszer hatékonyabb működtetése, a rendszerszerű folyamatok végzése, dokumentálása.

Hangsúlyoznunk kell, hogy az e-levéltári rendszer infrastruktúráját a BFL és így a Főváros részére a 2013-ban lezárt e-levéltári EKOP projekt forrásaiból az EU biztosította a Főváros esetében több mint 400 Mft-os támogatási összeggel, a rendszer működtetése ugyanakkor a levéltárra hárul, ami jelentős költség- és munkaidőráfordítást követel az intézmény egészétől. A közgyűlés az EU-s előírásoknak megfelelően a 2013–2018-as időszakra évi 25 Mft-os fenntartási támogatást biztosított az e-levéltári rendszer üzemeltetésére a BFL számára, ugyanakkor az is teljesen egyértelmű, hogy a létrejött komplex szolgáltatásrendszert a kötelező öt éves fenntartás után is biztosítani kell. Fontos feladat lesz az elkövetkező 5 évben a szabványos e-iratátvételek eljárásrendjének kidolgozása és gyakorlatba történő átültetése.

Tudomásul kell venni, hogy amint a papír alapú iratok tárolásának jogszabályban előírt feltételrendszerét (klimatizált raktárterek) is biztosítani kell, ugyanez vonatkozik az elektronikusan tárolt iratokra, információkra is. A storage-k kapcsán pedig meg kell jegyezni, hogy a BFL egyre nagyobb arányú digitalizálási tevékenysége során előálló adatmennyiség tárolására a jelenlegi kapacitás önmagában messze nem lesz elegendő – számításaim szerint a jelenlegi mintegy 12,5 milliós felvételállomány 2023-ig 19 milliós lesz! A jelenlegi állomány a tárolókapacitásunk több mint 90%-át foglalja le, a 95 TB-os tároló-rendszerben ma mindössze 10,7 TB szabad kapacitásunk van. A költségek racionalizálása érdekében szeretnék egy középtávú koncepciót kidolgozni arra, hogy a magas biztonságú helyi tárolási rendszert felhő alapú szolgáltatással hogyan és milyen költségekkel válthatnánk ki.

³³ <https://timemachine.eu/> (A letöltés ideje: 2019. március 29.)

6.6. Állományvédelmi stratégiai célok

A BFL állományvédelmi osztálya hazai szinten kiemelkedő infrastruktúrával rendelkezik: a restaurátor-, könyvkötő, film- és digitalizáló műhely megfelelő, modern eszközrendszerrel rendelkezik. Az állományvédelem azonban nem kizárólag az állományvédelmi munkatársak feladata, hanem valamennyi levéltárosnak, segédlevéltárosnak, kezelőnek is tisztában kell lennie a legalapvetőbb állományvédelmi előírásokkal, szakmai alapokkal. A darabszintű rendezések során a levéltári szakmai osztályok munkatársai a legszükségesebb állományvédelmi előkészítést maguk is elvégzik (vasalás, Neschen javítószalaggal való ragasztás stb.). Természetesen a professzionális beavatkozásokat az állományvédelmi osztály műhelyeiben kell elvégezni. Továbbiakban is nagy hangsúlyt szeretnék helyezni az állományvédelmi éves tervek összeállítására, a kapacitások és igények felmérésére. Az állományvédelmi éves értekezleteken megfelelően elő tudjuk készíteni a feladatokat.

Az állományvédelmi feladatok közül egyre fontosabb a megelőző, preventív állományvédelem. Ez mind az iratképzők irattáraiban, mind a levéltári raktárakban egyaránt fontos. Az állományvédelem munkatársai rendszeresen részt vesznek az iratórző főosztályok irattári ellenőrzéseiben, állományvédelmi szakvéleményeket készítenek a szervek számára. Az állományvédelmi szemle az iratátvételek előkészítése során elengedhetetlen, hiszen minden esetben meg kell állapítani, hogy az átveendő irat fertőzött-e, milyen egyéb állományvédelmi beavatkozásra van szükség az irat beszállításakor (elkülönítés, szárítás, portalanítás).

Feladatomban tekintem, hogy a fertőtlenítésre vonatkozólag kidolgozzunk egy megvalósíthatósági tanulmányt és forrásokat szerezzünk a súlyos szakmai probléma megoldására.

A BFL restaurátor műhelye és az abban dolgozó restaurátorok magas szintű munkát végeznek, az utóbbi időben a restaurálásról egyértelműen a főként digitalizálásra történő előkészítés keretében végzett, nagyobb hatékonyságú konzerválási feladatokra helyeződött át a hangsúly. Így sokkal több dokumentumot lehet megmenteni. 2019-től tervek szerint évi 20 ezer oldal savas, veszélyeztetett állapotú irat tömeges savtalanítását és restaurálását tervezzük elvégezni a 2017-ben beszerzett savtalanító géppel (a hagyományos módszerekkel eddig éves szinten ennek 10%-át lehetett elvégezni). Fontos, hogy van saját kötészete a levéltárnak, a nagy számban megtalálható sérült levéltári segédkönyvek újrakötetése is hangsúlyos feladat.

A BFL rendelkezik a Szakmai rendeletben meghatározott (23. § (1)) középtávú állományvédelmi tervvel a 2017 és 2021 közötti időszakra. A terv az intézmény mikrofilmmezési és digitalizálási stratégiáját is magában foglalja, melyet évente felülvizsgálunk.

A BFL az országban egyedülálló módon folytatja mikrofilmmezési programját is. Annak ellenére, hogy nagy arányban digitalizálunk, nem hagytunk fel ezzel a bizo-

nyitott technológiával. Mivel mikrofilmszkennerrel is rendelkezünk, így a mikrofilmekről csak negatívak készülnek archiválási célra, a kutatói példányokat digitalizált másolatokkal váltjuk ki. Ez költséghatékonyabb megoldás és a mikrofilmek hozzáférhetősége is nagyobb. (A negatívakat az MNL Lángliliom utcai biztonsági raktárban őrizzük.)

A digitalizáló műhelyünkben az e-levéltári EU-s projektnek köszönhetően két könyvszkenner (A/1 és A/2) kívül két A/0 térképszkenner, nagy teljesítményű lapadagoló szkenner, mikrofilmszkenner valamint audiovizuális digitalizáló labor is rendelkezésre áll. 2013-ban kezdtük meg a BFL 1970-es évek óta készített mikrofilmjeinek a tömeges digitalizálását, éves átlagban kb. 1,8-1,9 millió felvételt tudunk digitalizálni, eddig 9,7 millió felvétel készült el. Mivel kb. 13,5 millió felvételt kell összesen digitalizálni, így a munka befejezése 2020-ban várható.

A digitalizáló műhelyben zajlik a nagyméretű tervek, térképek digitalizálása, évi 4-5 ezer felvétel készíthető el. Utóbbi években futott fel a fotóanyag digitalizálása is egy speciális fotószkenner segítségével, éves szinten 3000-4000 fotót, diát és üvegnegatívot tudunk szakszerűen digitalizálni. A BFL rendelkezik az analóg kazetták, hangszalagok (audio, VHS és ezek majdnem minden változata) digitalizálásra alkalmas eszközrendszerrel, laborral. Éves szinten 250-300 hangkazetta feldolgozása tervezhető.

A BFL-ben éves átlagban mintegy 2,5 millió digitális állományt hoztunk létre az elmúlt 4-5 évben. (Összevetésül az MNL OL 2016-ban 1,3 millió felvételt készített, ebből 680 ezer volt a tömeges mikrofilmdigitalizálás eredménye, az egész MNL tagintézményeivel együtt 2016-ban 1,5 millió felvételt állított elő.) A BFL összes digitális felvételeinek a száma 2022-ben minimum 19 millióra (!) tehető majd. Ez az adat is arra figyelmeztet, hogy az elektronikus állományok nagyarányú növekedése újabb és újabb feladatot jelent, mind e-levéltári archiválási szempontból, mind pedig a nyilvántartások vezetése területén, ami nemcsak beruházási vonzattal jár (pl. storage kapacitás fejlesztése), hanem jelentős plusz munkaerő ráfordítással.

6.7. Kutató- és ügyfélszolgálati stratégia

A BFL kutatótermében fordul meg az országban a legtöbb kutató immáron évek óta. Ahhoz, hogy az elmúlt öt évben jelentősen megnövekedjen a levéltár látogatottsága, sok minden kellett. A BFL nagyon nyitott intézmény a kutatók felé, számos plusz szolgáltatást nyújt, nálunk be lehet iratkozni az e-levéltári portálon (ELP) keresztül, előre ki lehet kérni elektronikusan iratokat. A nagyméretű adatbázis feldolgozási projektjeinknek köszönhetően két milliányi rekordnyi adat közül választhat a kutató, mit kér ki. Ma már valóban a fotel előtt ülve lehet kutatni, az érdeklődő elektronikus felületeinken nagy számban talál egyedi adatokat, ügyeket, ezek jelentős részét digitális formában is megtekintheti az interneten, a többit pedig elektronikusan kikérheti.

A kutatóteremben a legtöbb kutató átlagosan kétszer fordul meg, ami egyrészt jelzi, hogy a kutatások többsége egy-egy egyedi adatra, iratra koncentrálnak, másrészt a kutatások ideje a szolgáltatásoknak köszönhetően lerövidül. Korábban már a beiratkozáshoz (látogatójegy igénylése) is meg kellett jelenni személyesen, majd a kikérést követő alkalommal lehetett a kutatást megkezdeni. Ma már ezt a lépést az elektronikus szolgáltatásainknak (LNYR, ELP) köszönhetően a kutatók megtakaríthatják. A kutatásokat nagymértékben meggyorsította és megkönnyítette az is, hogy ma már nem kell kikérni számos olyan digitalizált iratanyagot, amelyek korlátozás nélkül hozzáférhetők a kutatóteremben található számítógépeken. Másrészt valóban átalakultak a kutatási szokások, érdeklődési körök és maguknak a kutatóknak a szociális összetétele is sokat változott. Egy mai modern levéltár már nem az ún. akadémiai szféra kutatói keresik fel többségében, hanem sokszor amatőr kutatók, vagy egy-egy konkrét ügy iránt érdeklődő „ügyfél-kutatók”. A levéltárnak is reagálnia kellett ezekre a változásokra: a kutatótermünket hetente kétszer este 7-ig nyitva tartjuk, a kutatószolgálatot pedig jelentősen megerősítettük. Ma már 4 fő várja állandóan a kutatók kéréseit, kérdéseit a kutatóteremben. Az is nagymértékben megkönnyítette a kutatók dolgát, hogy viszonylag olcsón fotójegyet tudnak vásárolni, akár fél nappal is, ha úgy kívánják. Így a legtöbb kutató távolról beiratkozik, kikéri az anyagot (hiszen talál releváns egyedi adatot, információt az adatbázisainkban), bejön és lefotóztatja az iratokat saját maga, majd a feldolgozást otthon folytatja le. Ma ilyen a standard kutatások többsége. Természetesen nagy számban keresik fel tudományos kutatók a levéltárat, akik hetekig, hónapokig is kutatnak nagy mennyiségű iratanyagot. Továbbra is tervezem a kutatói elégedettségi felmérések folytatását és azok kiértékelését követően a szükséges beavatkozásokat meg fogjuk tenni.

Ügyfélszolgálatunkat az egyedi információk után érdeklődő, hivatali ügyintézés érdekében felkeresők veszik igénybe, legyen szó munka- és/vagy tanulóviszony igazolásáról, hagyatéki ügyről, válóperről stb. Az ő számukra 2018-tól már a kutatóteremhez igazított ügyfélszolgálati nyitvatartási idő áll rendelkezésre, maga az ügyfélszolgálat pedig könnyen megközelíthető módon, az aulában található, ahol a várakozó ügyfél kényelmesen el tudja tölteni az idejét, akár megtekinthet közben egy-egy levéltári kiállítást is.

6.8. Honlap és közösségi oldalak – főbb feladatok

A BFL intézményi honlapja (www.bparchiv.hu) 2016-ban újult meg teljes körűen. Modern és ergonomikus felülettel rendelkezik, ami segítséget nyújt információink, programjaink, kiadványaink és rendezvényeink népszerűsítésében. Legkésőbb 2021-ben, mint minden hasonló rendszer esetében, szükséges lesz a honlap megújítása.

A BFL Facebook (FB) oldalát is naprakészen tartjuk, ez az oldal lépett elő a levéltár interaktív arcává, a látogatottsága és kedveltsége ugrásszerűen megnőtt az utóbbi években. A későbbiekben a FB-on a hírek, események folyamatos közlésén kívül

színesebb tartalmak közzétételére (pl. egy-egy, az adott hónapra, napra, éppen aktuális közéleti eseményre, hírre vonatkozó érdekes irat, fotó közlése stb.), felhasználók bevonását igénylő akciók megjelenítésére is vállalkoznunk kell.

2008 óta a BFL gondozza a Magyar Levéltári Portált (archivportal.hu) is, amely Magyarország egyik vezető közgyűjteményi portálja, sokrétű szolgáltatással és folyamatosan bővülő látogatóközönséggel rendelkezik. Az elektronikus folyóiratként akkreditált honlap célkitűzései között szerepel, hogy gyűjtőfelülete legyen azon új, a magyarországi levéltárosok és kutatók közösségét érintő információknak, amelyek számottevő érdeklődésre tarthatnak igényt. Újabban az Instagram szolgáltatását is használjuk programjaink, szolgáltatásaink népszerűsítésére. A BFL rendelkezik YouTube csatornával, ahol a kisfilmjeinket tesszük folyamatosan közzé (a kiállításainkhoz kapcsolódó animációkat, a topotéka projekt keretében készült, vagy a levéltár fontosabb eseményeiről tudósító kisfilmeket).³⁴ A BFL-ben tartott fontosabb konferenciák esetében a Videotoriumon is publikáljuk az elhangozott előadásokat. Ezek olyan eszközök, amelyek segítségével újabb csoportokat tudunk elérni a levéltár információival.

6.9. Rendezvények, kiállítások

A BFL minden évben megrendezi levéltári napját, a főváros napja (november 17.) környékén. Kétévente ekkor kerül sor az általában kétnapos Magyar Várostörténeti Konferenciára, amely 2019-ben, 2021-ben és 2023-ban lesz esedékes. Ezekre a rendezvényekre mindig nagy szeretettel várjuk a határon túlról érkező előadókat is. A konferenciák tematikáját az Urbs. Magyar Várostörténeti Évkönyv szerkesztőbizottságával közösen határozzuk meg. A köztes években megrendezendő levéltári napon általában az adott év évfordulóihoz, ill. a Budapest 150+-hoz – a projekt ismeretetését lásd alább – kapcsolódó programokat szervezünk.

Jelentős rendezvényünk az először 2017-ben, a Nyitott levéltárak országos programsorozat megnyitójaként megrendezett Levéltári piknik, amelyen a hazai levéltárak mutatkozhatnak be színes programok keretében. Amennyiben a forrás rendelkezésre áll, a későbbiekben is szeretném minden évben megrendezni e nagyszabású, két napos programot. Levéltárunk részt vesz és a későbbiekben is reményeim szerint részt fog venni az országos közgyűjteményi és tudományos programokon: jelen szoktunk lenni a május közepén tartandó Múzeumok Majálisán, megnyitjuk az intézményt a Múzeumok és a Kutatók Éjszakáján is. Ekkor és más alkalmakkor is biztosítunk kiállítás-vezetést, intézmény-megtekintést. A rendezvényekhez kapcsolódóan minden évben legalább két kiállítást tervezünk bemutatni.

A Budapest 150+ program keretében 2023-ig megterveztük az éves kiállításaink tematikáit is.

³⁴ https://www.youtube.com/playlist?list=PLnryaYsO_AiBtyp1vqXT-KWVuDeGVU8WO

6.10. Intézményi tudományos stratégia

A BFL-nek az Ltv. 13. § g. és az SZMSZ (II. fej. 6. bek.) alapján, az őrizetében lévő iratanyag feldolgozásával levéltár- és történettudományi munkát is végez, amelynek eredményeit elsősorban helytörténeti és levéltár-tudományi publikációk, forráskiadások révén kell közzé tennie, illetve a levéltári anyag oktatási, illetőleg közművelődési célú felhasználását kell elősegítenie. A BFL-ben őrzött iratanyagnak Budapest sajátos, kiemelkedő szerepe miatt országos jelentősége van, ill. magának az intézménynek is hangsúlyos szerepe van a hazai közgyűjteményi intézményrendszerben. Ezzel magyarázhatjuk, hogy a kialakult gyakorlat szerint intézményünk nemcsak Budapest-történeti kutatásokat végez, hanem országos, sőt nemzetközi szintű projektekbe is bekapcsolódik. Az intézmény tudományos munkájánál azt is figyelembe kell venni, hogy olyan, a magyar történet- és/vagy levéltártudományban elismert munkatársai is vannak, akik nem kizárólag Budapest-történettel foglalkoznak. Az ő szakmai tapasztalataikra is szüksége van a BFL-nek, tudományos kapcsolataik révén pedig még szélesebb körű intézményi együttműködésre nyílnak lehetőségek. Elismerésre méltó, hogy a BFL-nek jelenleg 15 munkatársa bír PhD fokozattal, ami arányát tekintve országos szinten is kiemelkedő. A BFL-ben a Kollektív szerződés alapján is joguk van a tudományos státuszban dolgozóknak kiadványnapot tervezni.

A tudományos munkakörben dolgozóknak a kiadványnapok igényléséhez egyéni tudományos tervet kell benyújtaniuk, amelyet a főigazgató bírál el. Az adott év munkájáról szintén részletes beszámolót kell benyújtani.

6.10.1. Tudományos Tanács létrehozása, feladatai

2018-ban létrejött a BFL Tudományos Tanácsa, amelynek hivatalosan tagja valamennyi PhD fokozattal rendelkező BFL-munkatárs. Ez jelenleg 15 fő. A Tanács feladatkörébe tartozik a BFL tudományos projektjeinek kidolgozása, véleményezése, szakmai konferenciák, workshopok előkészítése, de a Tanács feladatai közé tartozik a BFL saját szakmai díjaira történő jelölése és véleményezése (Gárdonyi- és Varga-díjak).

6.10.2. A BFL mint szakmai továbbképző központ

A BFL levéltártudományi-módszertani területen meghatározó szerepet játszik a magyar levéltárügyben. A BFL-ben szerveztük a nemzetközi szabványok lefordítását és közzétételét célzó projekteket 2009-től, ez lett a kiindulópontja a kulturális miniszter Levéltári Kollégiuma által létrehozott Szabványügyi és módszertani bizottságnak, amelyben a BFL munkatársai meghatározó szerepet játszanak (a bizottság elnöke is kollégánk), de aktívan részt veszünk e-levéltári és állományvédelmi módszertani anyagok és ajánlások kidolgozásában is. Ezt a szakmai know-how-t kiválóan haszno-

sítjuk az egyetemi levéltáros képzésben is. Tudományos tevékenységünk keretében ugyanis intézményesített módon veszünk részt az ELTE BTK történész BA (levéltári szakirány) és levéltáros MA képzéseiben. A BFL és a levéltári szakma számára is egyaránt fontos, hogy az egyetemi hallgatók tanulmányaik során első kézből nyerjenek levéltári tudást. Ennek köszönhetően, ma már ott tartunk, hogy a 2005-től a BFL-ben tartott levéltári szakmai órákon résztvevő, később levéltáros MA diplomát szerzők közül tízen intézményünk munkatársai. A BFL-ben gyakorlattá vált, hogy a nem levéltáros végzettségű (hanem pl. történész, művészettörténész, vagy egyéb, jogszabály alapján elismert diplomával kinevezett) levéltáros kollégák részt vesznek a BFL-ben tartott egyetemi szemináriumokon, előadásokon, így szereve meg a szükséges levéltárszakmai ismereteket. Az ELTE BTK levéltáros szakirányai oktatásában a BFL-re továbbiakban is nagy szerep fog hárulni, de ez egyúttal lehetőség a szakmai továbbképzésre és az utánpótlás kinevelésére.

Az ELTE-vel történő együttműködés keretében immár évtizedes rutinná vált, hogy a levéltár szakos hallgatók szakmai gyakorlatát a BFL-ben szervezzük meg. Szintén lehetőséget biztosítunk más, külföldi egyetemek hallgatóinak, hogy nálunk töltsék gyakorlati képzésüket. A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel már évek óta együttműködünk levéltáros hallgatóik BFL-beli, Erasmus ösztöndíj keretében történő gyakorlati továbbképzésében, de volt ösztöndíjas gyakornokunk a bécsi egyetemről is. A középiskolások közösségi szolgálatát is szívesen megszervezzük. Újabban a Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karával alakítottunk ki képzési együttműködést, illetve a Kodolányi János Egyetem gyakornokait is fogadjuk.

6.10.3. Várostörténeti kutatóműhely

A BFL az elmúlt évtizedben várostörténeti kutatóműhellyé vált. Évkönyvünk, az *Urbs. Magyar Várostörténeti Évkönyv*, amelynek már a XIII. kötete látott napvilágot 2018-ban. Az évkönyvben nagyrészt a két évente megrendezendő Magyar Várostörténeti Konferencia anyagait jelentetjük meg, eddig hat ilyen nagyszabású konferenciát rendeztünk meg. A későbbiekben is tartani kívánjuk a két évente történő rendezést és az *Urbs* évkönyv rendszeres megjelentetését.

A BFL egyéb kiadványsorozatait is folytatni tervezzük: sorra jelennek meg a BFL-ben dolgozó PhD-fokozatot szerzők monográfiái – szinte mindegyik Budapest-történeti témában. Szintén folytatjuk a *Források Budapest Múltjából* és a *Várostörténeti Tanulmányok* sorozatokat. Az elmúlt évek legsikeresebb kiadványai a főként Budapest építészettörténetével kapcsolatos reprezentatív publikációink voltak. Jelent meg Kós Károlyról, Ybl Miklósról, Diescher Józseféről, a budapesti közpark-építésetről is nívós, angol nyelvű verzióban kiadványunk.³⁵

³⁵ Hídvégi Violetta – Maróczy Katalin: *Ybl-épületsorsok az Unger-háztól a Kálvin térig*. Bp., 2014. Fabó

Természetesen voltak, lesznek intézményi szintű tudományos kutatási projektjeink is, közöttük OTKA pályázatok is. Támogatom a nagy sikerű „Lakás, ház, lakhatás Budapesten: épített formák és diszkurzív terek, 1870–1945” OTKA kutatási projekt folytatását.³⁶ Sikerral indult el a közép- és kora újkori Budapest-történeti források kiadása (Források Budapest közép- és kora újkori történetéhez sorozat keretében), amit szintén érdemes volna folytatni. Jól halad a feudális kori tanácsülési jegyzőkönyvek regesztázása a 17. század végétől a 18. század elejéig (1711-ig). Nagyon fontosnak tartom a várostörténeti atlasz projekt folytatását is. A Magyar Városok Történeti Atlasza sorozatban a BFL kiadásában 2018 elején jelent meg Buda 1686–1848 közötti korszakának városatlasza.³⁷ A folytatásként Óbuda, majd Pest történeti városatlaszainak munkálatait kell a BFL-ben elkezdni és a kiadványokat 2023-ig megjeleníteni. A BFL-ben eddig nagy sikerrel megvalósított, összehangolt tudományos kutatási programok (Ybl emlékévk,³⁸ holokausz évforduló,³⁹ 56-os évforduló) közül folytatódik a Városliget történetének feltárását és bemutatását célzó projektünk is.

6.10.4. Budapest 150+ projekt

Fővárosunk 2023-ban ünnepli egyesítésének 150. évfordulóját. Az évforduló méltó megünneplése érdekében a BFL a Budapesti történeti Múzeummal és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral közösen kidolgozott egy 2019-2029 között megvalósítandó komplex közgyűjteményi programot. A programban a BFL a főváros történetének új monografikus feldolgozásában ill. a nagy sikerű Budapest Időgép informatikai alkalmazás tovább-fejlesztésében vállalna szerepet. A projekt javaslat-véglegesítését követően kell kidolgozni a funkcionális stratégiát.

6.11. Levéltárpedagógia

A levéltári anyag tudományos feldolgozása, megismertetése nem merülhet ki a forrásközlésekben, publikációkban, adatbázisokban és digitális platformokban, rendezvényekben, hanem egyre fontosabb szerepet kap a levéltárpedagógia is, mint új szakterület. A BFL-ben egy 2012-ben indult TÁMOP projekt keretében kezdtük meg a levéltár-pedagógiai programjaink kidolgozását.⁴⁰ Az elmúlt években partneri vi-

Beáta – Anthony Gall: Napkeletről jöttem nagy palotás rakott várba kerültem - Kós Károly világa 1907–1914. Bp., 2013. Hídvégi Violetta – Marótczy Katalin: Diescher József. Építészet és mesterség. Bp., 2016. Csepely-Knorr Luca: Budapest közparképítészetének története a kiegyezéstől az első világháborúig. Bp., 2016. Uő: Barren Places to Public Spaces. A history of public park design in Budapest 1867–1914. Bp., 2016.

³⁶ <http://habitation.archivportal.hu/> (A letöltés ideje 2019. március 29.)

³⁷ Simon Katalin: Buda II. (1686–1848). Magyar Várostartörténeti Atlasz 5. Bp., 2017.

³⁸ <http://ybl.bparchiv.hu/> (A letöltés ideje 2019. március 29.)

³⁹ <http://holocaust.archivportal.hu/> (a letöltés ideje 2019. március 29.)

⁴⁰ Rácz Attila: TÁMOP gyermekfoglalkozások Budapest Főváros Levéltára szervezésében: különös

szonyt alakítottunk ki több budapesti és Budapest környéki iskolával, akik tanulóikat rendszeresen hozzák foglalkozásainkra, amelyek mindenki számára nyitottak, bárki érdeklődhet irántuk, a BFL honlapján a szükséges információkat naprakészen tartjuk. Nagy előrelépés volt az is, hogy a Főváros célzott támogatást nyújt ezen programjaink megvalósításához. 2018-tól 1 fő létszámfejlesztést kaptunk a Fővárostól kifejezetten levéltár-pedagógiai munkakör létrehozására, ezzel megnyílt az út a levéltár-pedagógia magasabb szintre emelése előtt. 2020-re tervezzük a levéltár-pedagógiai funkcionális stratégia kidolgozását is.

6.12. Nemzetközi és hazai kapcsolatok stratégiája

A BFL továbbra is igyekszik széleskörű nemzetközi együttműködések kialakítására, elsősorban a Kárpát-medencei (városi) levéltárakkal, valamint Európai Unió-béli fontosabb városi archívumokkal. Az előbbire példák a Kassai Városi Levéltárral, illetve az Újvidéki Történeti Levéltárral és Szabadkai Levéltárral, a Kárpátaljai Területi Levéltárral, valamint a Boszniai Szerb Köztársaság Banja Luka-i levéltárával kötött együttműködési szerződések, amelyek jegyében több közös projektet, főként kiállításcsereket valósítottunk meg. A BFL-nek jó kapcsolata van több közép-európai levéltárral is (pl. Bécs Város Levéltára, Heidelberg Város Levéltára.) Minden évben részt veszünk az osztrák önkormányzati levéltárak szövetségének éves konferenciáján is. Ezeket a kapcsolatokat a továbbiakban is ápolni kívánjuk.

Az elmúlt években szakmai kapcsolatot építettünk ki a szentpétervári városi levéltárak felügyeleti szervével, a Szentpétervári Városi Levéltári Bizottsággal. A 2014. november végén Szentpéterváron aláírt együttműködési megállapodás értelmében kölcsönös delegáció-fogadásban és kiállításcsereben állapodtunk meg. A vajdasági és az újvidéki városi levéltárakkal már konkrét közös digitalizálási projektről kezdeményeztem tárgyalásokat, mindegyik fél nyitott az együttműködésre.

A 2017-ben a Heidelberg Város Levéltárával történő együttműködés keretében megvalósított kiállításcserek (Heidelbergi sörgyártás kiállítás budapesti, míg a Széttépett esztendő – a budapesti holokauszt megéléstörténetéről szóló kiállításunk heidelbergi bemutatói) igen sikeresek voltak és ezt a jövőben is folytatni kell. Újabban az Archiv für Zeitgeschichte (ETH Zürich) intézetével való közreműködés keretében Holokauszt kiállítást mutattunk be Zürichben 2018-ban, majd 2019-ben Budapesten folytattuk a projektet a Falva zárt sorsok. Házak és emberek, 1944. Budapest – Bergen-Belsen – Svájc: a Kasztner-vonat utasai című kiállítással. Úgy vélem fontos üzenete van annak, hogy egy magyarországi kulturális intézménynek a holokausztról szóló kiállítását Németországban és Svájcban is bemutatják.

tekintettel az „irányított kutatás” program elemre. Levéltári Szemle, 2013. 4. sz. 48–54.

Levéltárunk 2009 óta szorosan együttműködik a bécsi székhelyű International Centre for Archival Research-el (ICARUS), amely egyesületi formában igyekszik projekteket szervezni a főként közép-kelet-európai taglevéltárak számára. Az ICARUS egyik vezetőségi tisztét jómagam töltöttem be. Ennek az értékes együttműködésnek lett a gyümölcse a 2009-2014. évi nemzetközi digitalizációs és közzétételi (ENARC) projekt sikeres megvalósítása is, illetve a 2014-ben elnyert, 2018 őszéig megvalósított, a magyarországi topotékákat (internetes platform magániratok közzétételére) megvalósító CO:OP projekt.⁴¹ Most együtt igyekszünk részt venni az európai időgép projektben (Time Machine FET Flagship Project).

Nagyon fontosnak tartom a határon túli kapcsolataink szinten tartását és bővítését. A BFL 2015–2017 között két sikeres projektet valósított meg Kárpátalján, a Beregszászi Levéltárban: nagy mennyiségben mentettünk meg pusztuló, a magyar történelem szempontjából meghatározó értékű forrásokat, restauráltuk, digitalizáltuk és közzé tettük a kárpátaljai kataszteri térképeket (8000 db),⁴² a második projektben a területről Trianon után készült legátfogóbb képet adó, a cseh mellett magyar nyelven készült 1921-es népszámlás íveit mentettük meg az enyészettől hasonló módon (320 ezer oldal!). Ezen kívül restaurátor műhelyt rendeztünk be, raktárakat láttunk el modern, fém állványzattal, továbbképzéseket tartottunk restauratori és levéltárpedagógiai kérdésekben. Munkatársaim a két projekt keretében heteket töltöttek Beregszászon, aktívan támogatva a helyi levéltár szakmai munkáját.⁴³ A tudástransfer mellett igen fontos eredménynek tartom a kialakult szoros baráti viszonyt a két intézmény munkatársai között, amit szeretnénk a későbbiekben is ápolni. Szeretném a programot folytatni, amennyiben annak forrását az első két projektet finanszírozó Külgazdasági és Külügyminisztérium továbbra is biztosítani tudja.

Nagy sikerrel rendeztük meg 2013-tól évente a határon túli és egyházi levéltárosok továbbképzését. A három napos képzés során főként informatikai, e-levéltári, digitalizálási, állományvédelmi, levéltár-menedzsmenti és levéltárpedagógiai tudásunkat osztottuk meg gyakorlatorientált képzések keretében. A mesterkursusnak hívott rendezvényen Szlovákia, Szerbia, Románia, Ukrajna magyar vonatkozású anyagot őrző állami, önkormányzati és egyházi levéltárainak és szinte valamennyi hazai egyházi levéltártípus munkatársai vettek részt rendszeresen. Ezt a továbbképzést, aminek a költségeit az NKA biztosította eddig, szeretném a továbbiakban is évi rendszerességgel megtartani.⁴⁴

⁴¹ Ld. a 18. jegyzetet.

⁴² Haraszti Viktor: Kárpátalja kataszteri térképeinek digitalizálása és közzététele. *Catastrum*, 2015. 2. sz. 50–60.

⁴³ István Kenyeres: Rescuing Ukrainian archival documents – Rescuing historical roots of Hungary. In: *Insights. Archives and People in the Digital Age*. 1. (2015:2) 21. Uő: Die Rettung von ukrainischem Archivgut. In: *Insights. Archive und Menschen im digitalen Zeitalter*. 1. (2015:2) 21

⁴⁴ Egy visszhang a képzésről: <https://ersekseg.ro/hu/content/mesterkursuson-foegyhazmegyei-leveltar-munkatarsai-vlatkek-is-publikaltak-vmit!>

Felmerülhet a kérdés, hogy miért tekintheti feladatának a BFL határon túli programok lebonyolítását? Úgy vélem, hogy a magyar nemzet fővárosa levéltárának adottságai, szakembergárdája, infrastruktúrája és probléma-kezelő képessége, küldetésnyilatkozata nemcsak predestinálja, hanem egyfajta kötelességévé is teszi az intézmény számára, hogy tudását, erejét a határon túli társintézményeink támogatására is fordítsa. E tekintetben nem lehet döntő, hogy az adott levéltár városi, állami vagy egyházi fenntartásban működik. Ezekre a projektekre mindig kerestünk és találtunk külső finanszírozót, pályázati forrást. Az együttműködések keretében létrehozott eredmények pedig sok esetben a BFL szakmai programjait (pl. Hungaricana bővítés) is szolgálták. A szakmai tapasztalatok átadására – tudástranszfer keretében – Beregszászon, Zentán, Újvidéken több alkalommal is sor került, a BFL munkatársai helyszíni, gyakorlatorientált képzéseket tartottak, főképp állományvédelmi és levéltárpedagógiai területen.⁴⁵

Újabban lett meghatározó partnerünk a Hungaricanát fenntartó Országgyűlési Könyvtár is. Közös szervezzük a Hungaricana továbbfejlesztését, részt veszünk az ezzel kapcsolatos szakmai rendezvényeken.

Természetesen a fővárosi társintézményeinkkel, a BTM-el, a FSZEK-al és a Fővárosi Állat- és Növénykerttel is együttműködünk. Eddig is szorgalmaztam a közös projekteket, és mindegyik társintézményünkkel valósítottunk is meg ilyet kiállítások és más tudományos együttműködések keretében. A jövőben az Időgép, a Városliget-történet projektünk, a Budapest 150. évfordulójára elkészítendő városmonográfia újabb lehetőséget kínálnak a még szorosabb szakmai együttműködésre.

7. Vízión: a BFL 2023-ban

Végül érdemes egy kicsit elgondolkodni azon, hogy összességében hova kívánunk eljutni 2023-ig. Szeretném, ha a BFL eddig kivívott szakmapolitikai pozícióját hazai és nemzetközi szinten tovább tudnánk erősíteni. A ciklus végére szeretném elérni, hogy a BFL infrastruktúráját meg tudjuk újítani, az informatikai rendszerünk (storage, mentőrendszerek, szerverek, belső hálózat, nyilvántartó és archiváló szoftverek) pedig az öt év múlva elvárt követelményeknek is meg tudjon felelni. A Főváros által biztosított beruházási forrásból a raktárkapacitás növelési programunkat és ezáltal a közép-távú iratgyarapítási terveinket is meg tudjuk majd valósítani. A raktár- és az e-levéltári kapacitás az alapja annak, hogy az iratképzők megbecsült partnerei legyünk mind a papír- mind az elektronikus iratátadások során. Van egy vízióm arról is, hogy Magyarországon megoldjuk az egyik legnagyobb megoldatlan szakmai problémát, a tömeges fertőtlenítés kérdését. Szeretném elérni, hogy rendezési munkálataink

⁴⁵ Ld. például: A restaurálás alapjairól. Nemzetközi levéltáros találkozó Zentán. Magyar Szó, 2016. november 25. https://www.magyarsozo.rs/hu/3223/vajdasag_zenta/156649/A-restaur%C3%A1ll%C3%A1s-alapjair%C3%B3l.htm (A letöltés ideje: 2019. május 30.)

továbbra is meghatározó részét képezze a szakmai feladatoknak, a BFL valamennyi leírási egységéhez a Szakmai rendeletnek megfelelő elektronikusan vezetett naprakész raktári nyilvántartásunk legyen, fondleírások minél nagyobb számban álljanak rendelkezésre, adatbázisépítési és digitalizálási tevékenységünk pedig az elmúlt öt évhez hasonlóan sikeres legyen. Az elektronikus iratokkal már ma is megbirkózik a BFL, de öt év múlva a jogszabályoknak megfelelő, bejártatott gyakorlatunk lesz. Már 2023 előtt jóval a Budapest Időgépnak a levéltár „zászlóshajó” projektjének kell lennie, amely mind a kutatók, mind pedig a főváros múltja iránt érdeklődők, városlakók, történészek, építész- és művészettörténész szakemberek, építészek, urbanisták, közigazgatási, kulturális turizmussal foglalkozó és más szakemberek számára az elsőszámú viszonyítási pont lesz, ha arra gondolnak: „Budapest története”. Az Időgép egyúttal az infokommunikációs kihívásoknak megfelelő, látványos, modern eszköze lesz az egyesítésének 150. évfordulóját megünnepelni készülő fővárosnak, csakúgy, mint az évfordulóra megjelentetni tervezett új, modern várostörténeti monográfia. A munkakörülményeket továbbra is magas szinten szeretném biztosítani, a felvázolt vezetői program maradéktalan megvalósítása érdekében pedig kezdeményezni fogom az engedélyezett létszámunk növelését a jelenlegi 122-ről. Bár nem feltétlenül az intézmény vezetésén és a fenntartó hozzáállásán múlik – mert mindkét szereplő eddig is pozitívan viszonyult a kérdéshez –, szeretném, ha a munkatársak méltóbb, valódi megélhetést biztosító illetményt kapjanak jól megérdemelt munkájukért, hiszen ők valóban a magyar kultúra és társadalom „napszámosai”, munkájuk nélkül a magyar múlt meghatározó emlékei, az identitásunk alapjait képező történeti források, közigazgatási, jogi kérdések eldöntéséhez nélkülözhetetlen információk nem maradnának fenn, nem lennének hozzáférhetők a kutatók, állampolgárok, a közigazgatás és a tudomány művelői számára.

Ami szolgáltatásainkat illeti: meg kell őrizni a mostani magas követelményeknek megfelelő színvonalat, a kutatók kiszolgálása mindig is elsőrendű feladat lesz, úgy, mint a hozzánk forduló ügyfelek ügyeinek intézése. Az elégedett kutatonál, ügyfélnél nincs jobb reklámja a levéltárnak.

Szeretném a levéltárpedagógiát a mindennapok szintjén beépíteni a munkánkba, hogy a fővárosi diákok első kézből szerezzenek tanúbizonytságot a múlttól, szakmailag hasznos, tartalmas foglalkozásokat töltsenek el nálunk, hogy később tájékozott kutatóként, ügyfélként, vendégként lássuk őket viszont. Elérendő célként fogalmazható meg a BFL rendezvény-tevékenységének a jelenlegi magas szinten való megtartása, annak érdekében, hogy a kiállítások, a levéltári piknik, a levéltári napok és más rendezvényeink továbbra is közönségvonzó, kiemelkedő szakmai színvonalúak legyenek.

A levéltár legyen egy olyan hely, ahová akkor is érdemes betérni, ha az ember nem kutatni vagy ügyes-bajos hivatali dolgát intézni jön be, hanem azért is, mert a levéltár egy emlékezet-intézményhez méltó módon szinte minden nap valódi kulturális élményt nyújt!